

50 år av globalt miljöarbete

En rapport om FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972

"Conference on the Human Environment" och vägen till konferensen Stockholm +50 den 2-3 juni 2022

50 ÅR AV GLOBALT MILJÖARBETE, EN RAPPORT OM FN:S FÖRSTA MILJÖKONFERENS I STOCKHOLM 1972,
"CONFERENCE ON THE HUMAN ENVIRONMENT", OCH VÄGEN TILL KONFERENSEN STOCKHOLM +50 DEN 2-3 JUNI 2022.

Svenska FN-förbundet 2022. Svenska FN-förbundet ansvarar för innehållet. Materialet har tagits fram med stöd av Sida och Naturvårdsverket.

Foto omslag: United Nations Environment Programme, UNEP

Stockholmskonferensen arrangerades 1972. 50 år senare skeddde uppföljningsmötet Stockholm +50.

Foto: Yutaka Nagata/UN Photo

Beskrivning av materialet

Detta material har tagits fram för att användas i utbildningssyfte. Materialet beskriver kortfattat Stockholmskonferensen 1972 och FN-förbundets engagemang kring konferensen samt uppföljningsmötet Stockholm +50 och den tillhörande Youth Task Force.

Sverige stod tillsammans med Kenya värd för högnivåmötet Stockholm +50 den 2-3 juni 2022. Under de 50 år som gått mellan Stockholmskonferensen 1972 och Stockholm+50 har stora förändringar skett i miljöarbetet på nationell och global nivå. Mer material om deklARATIONER, PROTOKOLL och möten till exempel om FN:s klimatarbete [finns FN-förbundets hemsida](#). Materialen kan användas enskilt eller i grupp, exempelvis i lokalföreningen.

INNEHÅLL

Beskrivning av material	3
Innehåll	4
STOCKHOLMSKONFERENSEN 1972	5
1.1 Only One Earth	5
1.2 Principer och handlingsplan	5
1.3 Konflikter	6
1.4 Utveckling	6
FN-FÖRBUNDETS MILJÖFORUM	7
STOCKHOLM +50	8
3.1 Youth Task Force	9
FN-FÖRBUNDETS ARBETE INFÖR STOCKHOLM +50	10
4.1 The Peoples' Perspective	10
4.2 WFUNA och partnerorganisationer	10

Stockholmskonferensen 1972

1.1 ONLY ONE EARTH

Tanken på en konferens om miljön uppstod efter presentationen av en expertrapport under ett möte i Founex i Schweiz 1971. Där pågick diskussioner kring integrationen av miljöfrågor i utvecklingsarbeten och hur industrialiserade länder behövde underlätta för utvecklingsländer, både genom större delaktighet och genom konkreta stödinsatser¹.

Stockholmskonferensen 1972 var startskottet för den globala debatten om miljöfrågor. Med temat *Only One Earth* hölls FN:s första konferens om den mänskliga miljön i Stockholm den 5-16 juni 1972². Unikt med konferensen var att den speglade sambandet mellan utveckling och miljöfrågor. Sverige hade som arrangör ett stort inflytande på konferensen och det svenska initiativet bidrog bland annat till att en plan för konkret politisk handling beslutades när tidigare diskussioner inom FN systemet blivit fragmenterade av vetenskapliga diskussioner³.

Startpunkten för Stockholmskonferensen 1972 var när FN lyfte frågan om det mänskliga avtrycket på miljön. Det fanns ett akut behov av att agera på både nationell och internationell nivå och i FN påpekade man att miljön var en förutsättning för ekonomisk och social utveckling. Huvudfokuset under konferensen var att ta fram metoder, åtgärder och riktlinjer som skulle kunna användas av regeringar och internationella organisationer för att skydda miljön. Flera centrala diskussioner hölls under konferensen, bland annat om hur man skulle komma tillrätta med människans påverkan på miljön utan att negativt påverka den ekono-

miska utvecklingen samt implementeringen av globala samarbeten. Behovet av globala samarbeten var tydligt då man redan såg konsekvenserna av den mänskliga påverkan genom försämrad luft- och vattenkvalitet, minskad biologisk mångfald och sårbara ekosystem⁴. Konferensen syftade även till att ge länderna en plattform för att kunna dela med sig av internationell information om nationella problem och lösningar⁵.

1.2 PRINCIPER OCH HANDLINGSPLAN

Under Stockholmskonferensen presenterades 26 principer samt flera resolutioner som världens länder rekommenderades att följa. Principerna var bland annat:

- människan har fundamental rätt till frihet, jämlikhet och en lämplig levnadsstandard i en miljö som håller oss friska
- människan har ett ansvar att skydda och bevara arter och vår miljö genom minskade utsläpp och ökad användning av förnyelsebar energi
- jordens kapacitet att producera förnyelsebara resurser måste skyddas och, i de fall det är möjligt, återskapas eller förbättras.

Centralt för principerna var förbättrad ekonomisk och social utveckling. Den ekonomiska och sociala utvecklingen ansågs vara avgörande för att samtliga medlemsländer skulle kunna ha en teknisk utveckling samt kunna utbyta information sinsemellan⁶.

Ett resultat av konferensen var en handlingsplan med syfte att minska människans påverkan på naturen. Assistansen innebar ökat utbyte av

1 Lars-Göran Engfeldt. 2020. *Från Stockholmskonferensen till Parisavtalet: Hållpunkter i processen* ([länk](#)).

2 Svenska Unescorådet. 2012. "Only One Earth" konferens i Stockholm 1972 ([länk](#)).

3 Lars-Göran Engfeldt. 2020. *Från Stockholmskonferensen till Parisavtalet: Hållpunkter i processen* ([länk](#)).

4 Lars-Göran Engfeldt. 2020. *Från Stockholmskonferensen till Parisavtalet: Hållpunkter i processen* ([länk](#)).

5 United Nations. 1973. Report of the United Nations conference on the human environment ([länk](#)).

6 United Nations. 1973. Report of the United Nations conference on the human environment ([länk](#)).

information, forskning, övervakning och uppföljning. Utöver dessa var även målsättning och planering genom internationella konstitutioner och överenskommelser samt stödverktyg viktiga under konferensen. Stödverktygen var bland annat utbildning och informationsförmedling till befolkningar. Handlingsplanen understryker vikten av organisering, finansiering och tekniskt samarbete med särskilt fokus på att underlätta för utvecklingsländer⁷.

1.3 KONFLIKTER

Trettio år efter Stockholmskonferensen, år 2002, kom det fram att en grupp kallad Brysselgruppen aktivt hade motarbetat konferensen. Brysselgruppen bestod av Storbritannien, USA, Tyskland, Italien, Belgien, Nederländerna och Frankrike. Gruppen var orolig för att miljöarbetet skulle ha negativ påverkan på internationell handel, och för att UNEP skulle ha för stor budget och oberoende roll. Gruppen motarbetade eller motsatte sig flera frågor och hade inte utvecklingsländers roll eller påverkan i åtanke. Det är svårt att avgöra i vilken utsträckning Stockholmskonferensen påverkades av Brysselgruppen. När gruppen avslöjades 2002 kom det också fram att Storbritanniens egentliga mål var att ställa sig utanför Stockholmskonferensens handlingsplan⁸.

Utöver Brysselgruppen var flera länder skeptiska. Inflytelserika länder i Syd som Brasilien och Indien var tveksamma till Sveriges initiativtagande i miljöfrågor. I motsats till Brysselgruppen handlade dock denna oro om *eko-imperialism*, att Nord skulle begränsa Syds möjlighet till ekonomisk utveckling genom restriktioner med argumentet att skydda miljön. Dessa diskussioner är fortfarande aktuella. Under konferensen

fokuserade industriländer på frågor som luft- och vattenkvalitet medan utvecklingsländer argumenterade för att fattigdom var det största globala problemet och behövde prioriteras⁹.

1.4 UTVECKLING

Stockholmskonferensen anses vara starten på diskussionen om hållbar utveckling, vilket senare kom att definieras som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Men termen hållbar utveckling fick större spridning först 1987 tack vare Brundtlandkommissionens rapport *Vår gemensamma framtid*. Inledningsvis handlade Stockholmskonferensen främst om luftföroreningar, som hade blivit ett hälsoproblem i större städer, men diskussionerna omfattade senare allt fler områden. 1992 ägde Riokonferensen *Earth Summit* rum. Riokonferensen var Sveriges andra stora FN initiativ efter Stockholmskonferensen. Riokonferensen ägde rum då det fanns behov av en uppföljningskonferens efter Stockholmskonferensen. Riokonferensen bredade Stockholmskonferensens agenda till att inkludera även ekonomiska och sociala aspekter på ett mer konkret sätt. G77, en FN-grupp som bestod av utvecklingsländer, tog över förhandlingsledningen efter Sverige och inkluderade miljöfrågorna i de övergripande nord-sydrelationerna. I deklarationen som skapades i Rio klargjordes principen om *gemensamt men differentierat ansvar*, vilket bland annat innebar att de industrialiserande länderna hade huvudansvaret i den internationella strävan mot hållbar utveckling¹⁰. Det var en av de frågor som Brysselgruppen hade motarbetat under Stockholmskonferensen 1972¹¹.

7 United Nations. 1973. *Report of the United Nations conference on the human environment* ([länk](#)).

8 Mick Hamer. 2002. *Plot to undermine global pollution controls revealed* ([länk](#)).

9 Björn-Ola Linnér, Henrik Selin. 2002. *Miljöfrågan blev politik i Stockholm* ([länk](#)).

10 Lars-Göran Engfeldt. 2020. *Från Stockholmskonferensen till Parisavtalet: Hållpunkter i processen* ([länk](#)).

11 Mick Hamer. 2002. *Plot to undermine global pollution controls revealed* ([länk](#)).

Av MARIKA FAHLÉN

[illegible]

Bland de grupper som framträdde på Miljöforum var amerikanska indianer. De kunde räkna med en talfrik och diskussionslysten publik.

VÆRLDSHORISONT

Nr 4 1972 • Arg 26

- 1 Aktivitet och engagemang
på Miljöforum
- 2 Ingrid Segerstedt Wiberg
- 3 Jordbruksproduktionen
i Latinamerika
- 4 Kaj Persson
- 5 Frimärknytt
- 6 Juan Peron — Argentinas
framtid?
- 7 Elvor Halkjaer
- 8 Att bomba till svält
- 9 Elvor Samuelsson
- 10 Kalendarium
- 11 Sven Erik Östling
- 12 Våra möjligheter att överleva
- 13 Herman Stolpe
- 14 FN-studieblad nr 4 1972
- 15 FN-kommentarer
- 16 Zbigniew Janczewski
- 17 Hälnt i FN och fackorganen
- 18 FN-förbundenyt

Flera rum på Miljöforum var fyllda med utställningar. Kvaliteten skiftade avsevärt och i en del fall var anknytningen till miljöfrågorna mycket lös. Men de flesta var välgjorda och hade angelägna budskap. På bilden färdigställs en utställning om rejsmördet i Isokina.

Foto: Words and Pictures.

VÄRLDS
HORIZONT

Utgivens av Svenska FN-förbundet
Utkommer sex gånger om året
Ansvarig utgivare:
Ingrid Segerstedt Wiberg
Redaktion:
Lars Eriksson
Ingrid Segerstedt Wiberg

Prenumerationspris 16 kr per helår
(moms inräknad) — Medlemmar
i FN-föreningar 12 kr.
Pris per lösnummer: 3 kr.

Svenska FN-förbundet,
Box 250, 101 23 Stockholm
Tel. 11 54 31, 11 54 34, 11 54 35.
Postgiro 50990-1, Bankgiro 567-0032

Svenska FN-förbundet,
Box 250, 101 23 Stockholm
Tel. 11 54 31, 11 54 34, 11 54 35.
Postgiro 50990-1, Bankgiro 567-0032

"Alla sorters människor tyckte ha störst roligt hos Miljöforum skriver Ingrid Segerstedt Wiberg i sin artikel. Alla hade blivit en yttre sig. Foto: Words and Pictures.

A. INGRID SEGERSTEDT WIBERG

nera, Sveriges Ungdomsorganisationers Landråd och Svenska FN-förbundet, samt praktiska anvisningar av exekutivsekreteraren. Därefter gick man direkt in i debatter, som sedan pågick varje dag och långt in på kvällarna så länge FN-konferensen varade.

Barry Commoner, den oppositionelle och berömda USA-ekologen, anslöt sig

in i sitt första anförande. Han krävde FN-konferensen för att ta till sig yllig på miljöproblems problem. Konferensen föreg, menade han, de ekonomiska och sociala orsakerna bakom miljöproblemen. Han uttryckte också sin övertygelse om att var ett uttryck för människans kamp mot naturen men att en följd av denna människans önskan att exploatera andra och att sål under alla omständigheter med till råpen. Genom att uttrycka sin övertygelse om att bebyggandeförstörda sam- upp vietnamitkrigets miljöförstöring tillmättes Commoner en allmän önskan hos de flesta tusen människor, som såg något till alternativkonferensen i Stockholm. Detta upplägg av en interaktiv översikt av vietnamitkrigets miljöförstöring och konferensens dagordning. De fann en diskussion meningfull om miljöns när man med tyngd förbigick digns allvariga, se, mest akuta hot inte bara mot Viet- tacksmant noterade de statumister (CFL)

Utånför eller inne i Mäljöförorten lokaler syntes inte någon plikt i kraftiga myndigheter. Fåra Rosta till sista timmen i skolan. Enligt en av de som varit ströva omkring i lokalerna och studera de många utställningarna, se film, diskutera i grupper eller dela i de stora lokalerna. Efter en timme gick de till sig ned i skolenet ut på gården för att utvärdera eller se på dans eller andra uppvisningar av mer eller mindre spontana danser. Enligt en av de som varit tryckta hos skolenet möte hos Mäljöförorten. De värd skildrade Minamata-japanerna, lappar, indians, kineser, luppertundera och andra. Efter en timme gick de till sina intellektuella och jobbare, gamla och unga. Kännetskrande för samtliga var att ingen misbrukade frisen. Ingen var inte tillräckligt för moraliserande över någon betende.

Någon pampig uppvisningsceremoni förekom inte hos Mäljöförorten. Endast några korta hälsningspassager av ordlös eller

7

Foto: UNEP

Stockholm +50

50 år senare stod Sverige tillsammans med Kenya värd för FN-mötet Stockholm +50. Mötet arrangerades i Stockholm den 2-3 juni 2022 och syftade till att högtidlighålla 50-årsjubileet av Stockholmskonferensen 1972. Utöver 50-årsjubileet skulle Stockholm +50 även påskynda omställningen mot hållbara samhällen¹⁴. Utöver fyra plenarmöten utgjordes Stockholm +50 av tre ledarskapsdialoger. Teman för dessa var:

- reflektera över behovet av brådskande åtgärder för en välmående planet och välstånd för alla,
- nå en hållbar och inkluderande återhämtning från covid-19-pandemin,
- öka takten i genomförandet av miljödimensionen i hållbar utveckling inom ramen för FN:s årtionde för handling.

Förhoppningen var att Stockholm+50 skulle påskynda det globala hållbarhetsarbetet, genomförandet av Agenda 2030 och skapa ett helhetsperspektiv på frågor som i dag är knutna till specifika miljökonventioner¹⁵. De två värdnationerna Sverige och Kenya presenterade under mötets avslutande del 10 rekommendationer som går under namnet Stockholmsagendan¹⁶. En slutrapport kommer också att presenteras på mötets hemsida¹⁷ med bland annat rekommendationer från de tre ledarskapsdialogerna. Om förhoppningen att mötet blev en accelerator för ett stärkt globalt genomförande av ländernas klimat- och miljöåtaganden återstår att se under kommande FN-möten där förhandlingar ska ske och i uppföljningarna av de åtaganden som gjorts.

¹⁴ Miljödepartementet. 2021. *Sverige står värd för FN-möte 50 år efter FN:s första miljökonferens* ([länk](#)).

¹⁵ Miljödepartementet. 2022. *Stockholm+50 ska påskynda genomförandet av Agenda 2030* ([länk](#)).

¹⁶ Stockholm+50 2022 ([länk](#)).

¹⁷ Stockholm+50 2022 ([länk](#)).

3.1 YOUTH TASK FORCE

Under FN:s senaste klimatkonferens, COP26 i Glasgow 2021, lanserade Sverige det globala initiativet Youth Task Force. Youth Task Force organiseras av Children and Youth Major Group inom UNEP samt Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, LSU och Miljödepartementet i Sverige¹⁸. Målet med gruppen var att stärka ungas deltagande inför och under Stockholm+50. Gruppen bildades för att unga ofta blir exkluderade ur viktiga sammanhang där deras framtid blir påverkad, trots att unga många gånger är mest engagerade. Förhoppningen är att Youth Task Force blir ett exempel på hur grupper kan inkluderas i framtida internationella miljösammanhang¹⁹. Totalt var det 50 unga personer som deltog i Youth task force-gruppen från hela världen. Svenska FN-förbundet fick en plats via ungdomssekretären. Gruppen samordnades av LSU och FN:s Children and Youth major group på uppdrag av värdländerna Sverige och Kenya. Youth Task force gruppen arbetade bland annat med att arrangera lokala, regionala och globala ungdomskonsultationer för att lyssna in och inkludera ungas röster runt om i världen.

Det arbetet resulterade i ett Global Youth Policy Paper²⁰ med 59 förslag på åtaganden som dels var ett underlag inför Stockholm+50 och som presenterades under ett officiellt sidoevenemang under mötet den 3 juni. FN-förbundets ungdomssekreterare engagerade vår ungdomsrörelse i detta arbete och skickade ut en enkät genom FN-skola till våra elever samt genomförde en fysisk konsultation under klimatkonferensen 2022 tillsammans med LSU. Totalt deltog 120 unga från vår rörelse och bidrog till policydokumentet. Parallellt med detta togs det även fram ett nordiskt och baltiskt positionsdokument Youth Policy Paper²¹. Både det nordiska och det globala policydokumentet presenterades för flera klimat- och miljöministrar under Stockholm+50.

FN-förbundet deltog såväl i det förberedande arbetet i de informella arbetsgrupperna samt med en delegation tillsammans med våra systerorganisationer UNA Armenien, UNA Georgien och UNA Tanzania under FN-mötet Stockholm +50.

¹⁸ Stockholm+50. 2021. *Youth drive environmental change in the lead-up to Stockholm+50* ([länk](#)).

¹⁹ Miljödepartementet. 2021. *På COP26: Sverige lanserar globalt initiativ för att stärka ungdomars delaktighet under Stockholm+50* ([länk](#)).

²⁰ Youth Stockholm+50 2022 ([länk](#)).

²¹ LSU 2022 ([länk](#)).

I månadsskiftet maj-juni 2022 samlades bland annat civilsamhället och representanter från FN-förbundets systerorganisationer på konferensen 'The Peoples' Perspective'.

Foto: Moa Källström/Svenska FN-förbundet

FN-förbundets arbete inför Stockholm +50

Förutom deltagandet i Youth Task Force och det arbete som gjordes för att engagera unga inom rörelsen i samband med det och den klimatkonferens som arrangerades den 6-8 maj för ett drygt 100-tal unga engagerade FN-förbundet såväl den svenska som den internationella FN-rörelsen under våren 2022. I Sverige informerades om det kommande FN-mötet och vikten av att stärka det miljö- och klimatrelaterade arbetet lyftes i samband med fyra internationella miljödaggar genom insändare och kampanjer i sociala medier.

Två förberedande kunskapswebbinarier och ett uppföljande webinarium efter FN-mötet Stockholm+50 arrangerades under våren för den svenska FN-rörelsen.

4.1 THE PEOPLES' PERSPECTIVE

FN-förbundet arrangerade också ett tvådagars publikt och livesänt seminarium 'The Peoples' Perspective' ägde rum i Stockholm den 31 maj och 1 juni. Seminariet fanns också med som ett sidosammanhang vid det officiella FN-mötet Stockholm +50. Programmet under 'The Peoples' Perspective'²² innehöll goda exempel från FN-förbundets partnerorganisationer och andra delar av civilsamhället vad gäller lokalt miljö- och

klimatarbete, lokala partnerskap och framgångsrikt kommunalt miljö- och klimatarbete såväl i Sverige som internationellt. Dessutom presenterades nya lösningar och tankar om systemförändringar inom ekonomi, konsumtion och utveckling av nytänkande talare.

Runt 200 personer deltog fysiskt under de två dagarna och eventet hade cirka 1 000 digitala visningar i direkt anslutning till genomförandet.

4.2 WFUNA OCH PARTNERORGANISATIONER

Under våren skrev FN-förbundet ett utkast till yttrande i samband med Stockholm +50 från den globala FN-rörelsen som presenterades och bearbetades av ett tiotal FN-förbund under en digital workshop innan det skickades till FN-förbundets världsfederation WFUNA. Det slutliga yttrandet²³, som skrivits under av 38 FN-förbund, överlämnades till statssekreterare Jenny Ohlsson under seminariet 'The Peoples' Perspective', FN-förbundets systerorganisationer från Armenien, Georgien och Tanzania deltog såväl under 'The Peoples' Perspective' och berättade om sitt arbete som under det officiella FN-mötet. Även Finlands och Ugandas FN-förbund deltog.

²² FN-förbundet 2022 ([länk](#)).

²³ WFUNA 2022 ([länk](#)).

”We face a triple planetary crisis.

A climate emergency that is killing and displacing ever more people each year.

Ecosystems degradation that are escalating the loss of biodiversity and compromising the well-being of more than three billion people.

And a growing tide of pollution and waste that is costing some nine million lives a year.

We need to change course – now – and end our senseless and suicidal war against nature.”

Citat ur Antonio Guterres inledningstal på miljökonferensen Stockholm +50 den 2-3 juni 2022.